

Begraafplaats in de natuur op Landgoed De Hoorneboeg ongewenst

inventarisatie van de wettelijke en regelgevende kaders in relatie tot de natuurlijke, landschappelijke, archeologische, aardkundige en cultuurhistorische waarden van het Landgoed De Hoorneboeg te Hilversum

Uitgave van de Vereniging van Vrienden van het Gooi, 4 februari 2014¹

Samenvatting

Uit dit document blijkt duidelijk het (inter)nationale, regionale en lokale belang van bescherming van de natuurwetenschappelijke, landschappelijke en andere grote waarden van het landgoed De Hoorneboeg.

Het landgoed ligt centraal in de westelijke aanlooproute van de ecologische verbindingszone tussen de Gooise en Utrechtse Heuvelrug en de nieuwe natuurbruggen over de A27, spoorbaan Hilversum-Utrecht en de provinciale Utrechtseweg.

In verband met de aanleg van de natuurbrug Zwaluwenberg is vier jaar geleden het recreatieterrein Zwarte Berg verplaatst naar de rand van het gebied. Mede gelet op het sociaal-maatschappelijke belang van het landgoed en het niet voldoen aan wetgeving is een bestemming als (natuur)begraafplaats uitgesloten

Inleiding

De aanleiding voor deze notitie is de voorgenomen verkoop door de Stichting De Hoorneboeg van het landgoed De Hoorneboeg aan het bedrijf Natuurbegraven Nederland BV. Natuurbegraven Nederland (NBN) heeft de intentie uitgesproken het landgoed -na aankoop- als (natuur)begraafplaats in te zullen richten.

Er is een inventarisatie uitgevoerd van de wettelijke en regelgevende kaders in relatie tot de natuurlijke, landschappelijke, archeologische, aardkundige en cultuurhistorische waarden van het Landgoed De Hoorneboeg, dat een onderdeel vormt van het Beschermd Natuurmonument Hoorneboegse Heide in de gemeente Hilversum.

Aan de hand van het hieronder beschreven Europees, nationaal, provinciaal, gemeentelijk beleid en de hiervoor geldende wet- en regelgeving kan het plan voor de voorgenomen (her)inrichting c.q. bestemming als (natuur)begraafplaats op het Landgoed De Hoorneboeg worden getoetst. Op basis van de toetsing aan de beleidsvorming en de regelgeving (NB-wet, Bestemmingsplan etc.) is te concluderen dat een functie als begraafplaats in strijd is met dat beleid en de regelgeving, vanwege de aantasting van de natuur- en archeologische waarden. Het is ook wenselijk om het onderwerp locaties crematoria, (natuur)begraafplaatsen en strooivelden in regionaal perspectief te plaatsen. Hierbij moet zorgvuldig worden gekeken naar de natuur- en archeologische waarden. Er moet voor worden gewaakt dat de opbrengsten van een dergelijke bestemming de regio het Gooi en de Vechtstreek niet verlaten. Zij zouden ten goede dienen te komen aan het algemeen belang, met name voor de instandhouding van de natuur- en archeologische waarden.

¹ Deze uitgave is inhoudelijk identiek aan de uitgave van 28 januari 2014.

Ligging van het Landgoed De Hoorneboeg (in rode cirkel) met begrenzing Noordelijk daarvan de begraafplaats Zuiderheide (zwart omkaderd)

Beleid, wet- en regelgeving

Het vigerend beleid wordt in het hierna volgende beschreven.

Europees en nationaal beleid

De ruggengraat van dat beleid waren en zijn nog steeds de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000 en de natuurwetgeving. Met deze instrumenten wordt invulling gegeven aan internationale afspraken, zoals de wereldwijde Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD), de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (VHR). Voorts is er wet- en regelgeving en beleid op provinciaal-, regionaal- en gemeentelijk niveau.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van de Natura 2000-gebieden en de zogenaamde Beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde natuurmonumenten kennen een nationale aanwijzingsgrondslag op basis van natuurschoon, natuurwetenschappelijke betekenis en het voorkomen van dieren en planten. Deze natuurwaarden worden in de aanwijzingsbesluiten als zogenaemde wezenlijke kenmerken beschreven.

Uitgangspunt is dat activiteiten in of om die gebieden de natuur daarin niet mogen schaden. In het algemeen geldt dat bestaande activiteiten door kunnen gaan. Het kan zijn dat hier voorwaarden aan worden verbonden.

Hoorneboegse Heide

Bij ministerieel besluit is de Hoorneboegse Heide aangewezen als Beschermd Natuurmonument.

Een beschermd natuurmonument is een terrein of water dan wel het samenspel daarvan, dat om zijn natuurwetenschappelijke betekenis of zijn natuurschoon op grond van artikel 10, Natuurbeschermingswet 1998 als zodanig is aangewezen.

Van algemeen belang is dat het uit een oogpunt van natuurschoon en vanwege zijn natuurwetenschappelijke betekenis een waardevol onderdeel is van het pleistoceen stuwwallengebied van het Gooi. Daarnaast maakt het gebied deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur(EHS).

De ecologische hoofdstructuur (EHS) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. Het vormt de basis voor het Nederlandse natuurbeleid.

Het gebied bestaat uit heidevelden, delen met door vliegdennen begroeide heide, naald- en loofbossen. Aan rand van de heide bevindt zich een klein stuifzand. Het grotendeels met loofbos begroeide landgoed De Hoorneboeg ligt midden in het Beschermd Natuurmonument.

Provinciaal beleid

Structuurvisie Noord-Holland 2040

De structuurvisie laat ook zien wat de Provincie Noord-Holland gaat doen. Dat is -naast de visie zelf- expliciet verwoord in het uitvoeringsprogramma. Voor de doorwerking van provinciale belangen in het gemeentelijk beleid zijn regels opgenomen in de bijbehorende Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie.

De Provincie Noord-Holland omschrijft ruimtelijke kwaliteit aan de hand van kernkwaliteiten van het landschap. Natuurlijke omstandigheden en vooral ook menselijk handelen, hebben in ieder landschap hun eigen sporen nagelaten. Nieuwe ontwikkelingen moeten zich tot deze karakteristieken verhouden. Elk landschapstype heeft zijn eigen specifieke kernkwaliteiten die gebieden een eigen karakter en identiteit geven. De voornaamste kernkwaliteiten zijn: archeologie en tijdsdiepte (samen de ondergrond), aardkundige waarden, historische structuurlijnen, cultuurhistorische objecten en openheid, duisternis en stilte (samen landschaps-DNA) en dorps-DNA.

Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS)

De Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS) schrijft voor waaraan bestemmingsplannen, beheersverordeningen en omgevingsvergunningen, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, moeten voldoen. Hierdoor heeft de provincie meer invloed op de ruimtelijke ordening in Noord-Holland. De regels van de PRVS vloeien voort uit de Structuurvisie Noord-Holland 2040.

Provinciale Milieuverordening (PMV)

De Provinciale Milieuverordening is gebaseerd op de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet bodembescherming. Deze verordening regelt de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden.

Waterwingebieden

Artikel 5.2.2 (activiteiten buiten inrichtingen)

Het is in waterwingebieden verboden:

b. een constructie of werk van welke aard dan ook op of in de bodem op te richten, tot stand te brengen, aan te leggen, te hebben of te gebruiken, als daarmee verspreiding of lozing van hetgeen is bedoeld onder a, in de bodem of aantasting van de beschermende werking van bodemlagen ontstaat of kan ontstaan;

3. Onder de in het eerste lid, onder b, bedoelde constructies of werken worden in elk geval begrepen boorputten, grond- en funderingswerken, wegen, parkeergelegenheden voor motorvoertuigen, kampeerterrainen, recreatiecentra, leidingen, installaties, opslagreservoirs, **begraafplaatsen** en terreinen voor de uitstrooiing van as.

Artikel 5.3.9 (begraafplaatsen)

Het is verboden in een grondwaterbeschermingsgebied een begraafplaats of uitstrooiveld als bedoeld in de Wet op de lijkbezorging of een dierenbegraving aan te leggen.

Bescherming aardkundige monumenten

Artikel 6.1 (aanwijzing aardkundige monumenten)

1. Als gebieden waarvoor regels gelden ter bescherming van de aardkundige monumenten, zijn aangewezen:

b. Stuwwal: 9) Stuwwallengebieden van het Gooi;

Artikel 6.3 (verbod behoudens ontheffing)

1. Het is verboden in of op een in artikel 6.1 genoemd aardkundig monument, handelingen te verrichten, die het aardkundig monument kunnen aantasten.

2. Onder de in het eerste lid genoemde handelingen, worden in ieder geval begrepen:

g. graven

Aardkundige en cultuurhistorische waarden

Aardkundige waarden zijn kwaliteiten van landschap en natuur, die ons iets vertellen over het ontstaan en de krachten die daarbij een rol speelden (wind, water, ijs en getijden).

Het beschermen van aardkundige waarden is een van de speerpunten van het provinciale landschaps- en bodembeschermingsbeleid.

Aardkundige waarden hebben betrekking op geologische, geo-morfologische en bodemkundige verschijnselen en processen (niet-levende natuur) en vormen ons aardkundig erfgoed.

Voorbeelden hiervan zijn de Gooise Stuwwal, de duinen, de strandwallen en de keileembulten (Texel en Wieringen). De provincie heeft een lijst van 80 gebieden in Noord-Holland.

17 van deze gebieden zijn zo belangrijk voor Noord-Holland dat ze de status van Aardkundig Monument hebben gekregen.

De Hoorneboegse Heide is één van deze gebieden. Hierin worden geen handelingen toegestaan die de bijzondere aardkundige waarden van het gebied aantasten.

Cultuurhistorische waarden

Bij de cultuurhistorische zijn ook de archeologische waarden inbegrepen. Zie hiervoor de Leidraad Provinciaal Omgevingsbeleid.

Zie www.noord-holland.nl/web/Digitaal-loket/Vraag-en-antwoord/Milieu/Vraag-en-antwoord/Aardkundige-en-cultuurhistorische-waarden.htm

Cultuurhistorie is geschiedenis van alles dat door mensen gemaakt is en niet op natuurlijke wijze, of als een 'deus ex machina' ontstaan is. Het is daarmee breder dan bijvoorbeeld kunstgeschiedenis. Alle bouwwerken horen erbij, maar bijvoorbeeld ook landschappelijke patronen, zoals wallen, hagen en akkers.

In principe houdt de provincie bij alle plannen en besluiten, dus ook bij verordeningen en dergelijke, rekening met het aanwezige archeologische erfgoed.

Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)

De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie geeft informatie over landschapstypen, aardkundige waarden, cultuurhistorische objecten, archeologische verwachtingen en structuurdragers. De informatiekaart is een geografische uitwerking van de Leidraad landschap en Cultuurhistorie en een herziening van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW).

Zie www.noord-holland.nl/web/Projecten/Structuurvisie/Achtergrond/Leidraad-Landschap-en-Cultuurhistorie.htm

Gemeentelijk beleid

Bestemmingsplan Buitengebied 2013 Hilversum, vastgesteld op 13 augustus 2013

Zie zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2013-20304.html?zoekcriteria=%3Fzkt%3DEenvoudig&resultIndex=2&sorttype=1&sortorder=4

Bestemmingsomschrijving

De voor Natuur-, Bos-, en Heidegebied aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. duurzame instandhouding van natuurgebieden.
- b. behoud, versterking en ontwikkeling van de aan de natuurgebieden eigen zijnde landschappelijke- en natuur en cultuurhistorische waarden
- c. de bescherming van bijzondere cultuurhistorisch waardevolle kenmerken en structuren.

31.1 Dubbelbestemming:

De voor Waarde-Archeologie-Hoerneboegse Heide aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar aangewezen bestemming(en), mede bestemd voor: bescherming en het behoud van de aanwezige archeologische waarden of de naar verwachting aan te treffen archeologische waarde welke niet beschermd zijn ingevolge de Monumentenwet 1988.

37.1 Dubbelbestemming:

De voor Waarde-Cultuurhistorie aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar aangewezen bestemming(en), mede bestemd voor: het behoud en het herstel van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden.

39.1 Dubbelbestemming:

De voor Waarde Geomorfologie aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor: de bescherming en instandhouding van de aardkundige waarden.

8.1 Enkelbestemming:

De voor Maatschappelijk-Conferentieoord aangewezen gronden zijn bestemd voor: een conferentieoord, met daaraan ten dienste: etc.

Structuurvisie Archeologie Hilversum 2013

Zie roonline.robeheer.nl/0402/36917821-6FEE-4E0A-93DD-F8E800FD4F4F/t_NL.IMRO.0402.00bp00buitengeb-va01_3.6.html

De zorg voor de archeologische waarden is sinds 2006 wettelijk verankerd in de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz). Deze wet is op 1 september 2007 opgenomen in de Monumentenwet. De Wet ruimtelijke ordening, Woningwet, de Ontgrondingenwet en de Wet Milieubeheer zijn hierop aangepast.

Uitgangspunt van de wetgeving en het archeologische beleid is bescherming en behoud van het archeologische erfgoed op de plek waar het ligt in de bodem (in situ).

Milieubeheer is hierop aangepast. Uitgangspunt van de wetgeving en het archeologische beleid is bescherming en behoud van het archeologische erfgoed op de plek waar het ligt in de bodem (in situ).

De gemeente is als bevoegd gezag verantwoordelijk voor het waar mogelijk beschermen en behouden van het erfgoed in situ.
De wet eist verder dat erfgoed en ruimtelijke ordening worden gekoppeld.
Daarmee wordt gewaarborgd dat het waardevolle archeologische erfgoed een gelijkwaardig belang heeft in het beheer en de ontwikkeling van de ruimte

Resumé wet en regelgeving

Natura 2000 gebieden	-	niet van toepassing
Ecologische hoofdstructuur	-	van toepassing
Beschermde natuurmonumenten	-	<u>aangewezen Beschermd Natuurmonument</u>
Flora- en faunawet	-	van toepassing
APV Kapbeleid en Boswet	-	van toepassing
Aardkundige waarden	-	<u>aangewezen Aardkundig monument</u>
Archeologische waarden	-	van toepassing
Cultuurhistorische waarden	-	van toepassing
Grondwaterbeschermingsgebied	-	van toepassing

Resumé gekoppeld aan gebruik en ontwikkelingen in het **landgoed De Hoorneboeg** en de regio

Uit het bovenstaande blijkt het (inter)nationale, regionale en lokale belang van bescherming van de natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden van het landgoed De Hoorneboeg.

Het landgoed ligt centraal in de westelijke aanlooproute van de ecologische verbindingzone tussen de Gooise en Utrechtse Heuvelrug en de nieuwe natuurbruggen over de A27, spoorbaan Hilversum-Utrecht en de provinciale Utrechtseweg.

In verband met de aanleg van de natuurbrug Zwaluwenberg is vier jaar geleden het recreatieterrein Zwarte Berg verplaatst naar de rand van het gebied.

Gelet dient ook te worden op het sociaal-maatschappelijke belang van het landgoed, waar we hier niet verder op ingaan. Zie hiervoor het huidige gebruik van het Landgoed De Hoorneboeg en het omliggende natuurgebied.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande is een bestemming als (natuur)begraafplaats uitgesloten. De uitvoering van het plan is volgens de huidige wet- en regelgeving niet mogelijk. Daarbij komt nog het hierboven genoemde belang en gaande ontwikkelingen die dit nog meer niet wenselijk maken.

Daarbij is het wenselijk om het onderwerp locaties crematoria, (natuur)begraafplaatsen en strooivelden in regionaal perspectief te plaatsen. Hierbij moet zorgvuldig worden gekeken naar de natuur- en archeologische waarden. Bovendien moet er voor worden gewaakt dat de opbrengsten van een dergelijke bestemming in de regio Gooi en Vechtstreek deze niet verlaten. Zij zouden juist ten goede dienen te komen aan het algemeen belang, met name voor de instandhouding van de natuur en archeologische waarden.

VVG/PV/DJ/HL, januari 2014

Doelstelling van de Vereniging van Vrienden van het Gooi (VVG)

De vereniging wil het eigen karakter van het Gooi en omstreken zo goed mogelijk bewaren, zowel in het landelijk als in het stedelijk gebied. Dat eigen karakter kan je omschrijven als "dorpen verscholen in het groen". Er zijn grote natuurgebieden met fraaie natuurlijke horizonten en afwisselende landschapstypen: zandverstuiving, heide, bos, weilanden, moerassen en plassen. Binnen de Randstad is dit een heel bijzondere situatie.

De VVG probeert aantastingen van het Gooise landschap tegen te gaan of te voorkomen en kansen te benutten voor een duurzame toekomst.

De VVG wil kennis over de natuur, cultuur en het landschap breed verspreiden.